

З ПОЛЯ ФОЛЬКЛОРУ Й ЕТНОГРАФІЇ

Купальські пісні Східної Волині з села Дубрівки Баранівського району Житомирської області

Михайло ГЛУШКО

Серед різних видів української календарної обрядової поезії важливе місце посідають купальські пісні. Щоправда, порівняно з колядками, щедрівками, веснянками тощо, кількість публікацій народних творів цього жанру поки що незначна¹. Найбільше досягнення українських фольклористів – це два збірники купальської лірики формату «захальявної» книжечки, які побачили світ у видавництві «Музична Україна»: один із них зусиллями О. Дея², інший – О. Чебанюк³. Натомість академічного видання купальської пісенності читач очікуватиме, мабуть, ще довго.

Особливість кожного з цих фольклорних збірників також у тому, що опубліковані на їх шпальтах народні твори репрезентують етнографічний материк України нерівномірно, передусім через незадовільний стан наукового дослідження різних регіонів та районів. До таких належить і Волинь як історико-етнографічний район, хоча зацікавлення традиційно-побутовою культурою тутешнього населення, зокрема й усною народною творчістю, сягають уже першої половини XIX ст. (Зоріан Доленга-Ходаковський, Юзеф Сеньковський, Северин Гощинський, Жегота Паулі, Юзеф Ігнаци Крашевський та ін.)⁴. Зважаючи на цю обставину, сучасні народознавці мають якомога активніше вводити в науковий обіг нові польові матеріали і на основі зіставлення фактажу з'ясувати спільне й відмінне в різних ділянках традиційної культури населення етнографічної Волині та сусідніх районів – Середнього і Західного Полісся, Поділля, Опілля, Середнього Подніпров'я. Стосується це також купальської лірики.

Пропоновані читачам зразки народної поезії автор зібрав у 1982 р. в селі Дубрівка Баранівського району Житомирської області, обіймаючи посаду вчителя історії у місцевій десятирічці. Саме село знаходиться на південно-західній окраїні Житомирщини (фактично, на адміністративно-територіальній границі з Рівненською та Хмельницькою областями) і належить до типових населених пунктів Східної Волині. Дубрівка викликає зацікавлення ще й з іншої причини: приблизно за півтори десятка кілометрів від нього, в селі Курозвани Гошанської волості Острозького повіту Волинської губернії (нині Гошанський район Рівненської області), у 1889 р. відомий український народознавець В. Кравченко вперше провів самостійне польове етнографічне дослідження, під час якого записав традиційне весілля⁵.

Купальську поезію східних волинян збирала польська дослідниця-аматорка Софія Рокоссовська⁶, зокрема у 80-х роках XIX ст. в селі Юрковцизна Новоград-Волинського повіту (нині зазначене поселення вже не існує). Точніше, шанувальниця української календарної обрядової лірики зафіксувала 38 купальських пісень⁷. Серед фольклорних матеріалів, які

¹ Див.: *Бібліографія українського народознавства* У 3-х томах. – Львів, 1999. – Т. 1: Фольклористика. – Кн. 1. – С. 266–267.

² *Купальські пісні* / Упоряд., вст. ст. «Поезія життєвого буяння» О. Дея. – К., 1960. – 206 с.

³ *Купальські пісні: Українські народні пісні. Пісенник* / Упоряд. О. Чебанюк. – К., 1989. – 195 с.

⁴ Див.: *Болтарович* З. Україна в дослідженнях польських етнографів XIX ст. – К., 1976. – С. 23–69.

⁵ *Свадьба в с. Курозванах* / Зап. В. Кравченко // *Труды Общества изследователей Волини*. – Житомир, 1902. – Т. I. – С. 118–150.

⁶ *Kopernicki I. Przyczynek do etnografii ludu ruskiego na Wołyniu z materyjalów zebranych przez P. Zofiję Rokosowską we wsi Jurkowszczyźnie w pow. Zwiąhelskim* // *Zbiór wiadomości do antropologii krajowej*. – Kraków, 1887. – Т. XI. – Dział III. – S. 130–228.

⁷ *Ibid.* – S. 176–184.

стосуються відзначення дня Івана Купала на теренах Західної Волині, найбільшу наукову цінність становлять збірки купальської поезії в записах Лесі Українки (49 творів)⁸ та Назарія Димнича (25 зразків)⁹.

У селі Дубрівка нам вдалося зібрати від двох співочих гуртів та одного носія етнічної культури 24 твори цього виду, які разом із варіантами репрезентують майже весь репертуар купальської пісенності місцевих автохтонів на початку 1980-х років. Порівняно з фольклорними записами останньої чверті XIX ст. (С. Рокоссовської, Лесі Українки) така їх кількість засвідчує втрату значної частини поетичних скарбів волинян упродовж XX ст. Зумовили цей процес різні чинники, але передовсім активна антирелігійна пропаганда та боротьба державних органів радянської влади з традиційними «пережитками» в духовній сфері. Відповідна боротьба особливо посилилася після того, як на початку 70-х років на Івана Купала в місті Житомирі завалився пішохідний міст, внаслідок чого постраждало декілька осіб. Саме тоді редакції журналу «Народна творчість та етнографія», інших періодичних видань України «згори» спустили негласну вказівку строго утримуватися від публікацій етнографічних і фольклорних матеріалів про це народне свято, що й зумовило відсутність на сторінках республіканських та місцевих часописів будь-яких згадок про купальські звичаї й обряди українців упродовж майже двох десятиліть (1971–1988 рр.)¹⁰.

Насамкінець декілька слів про купальську звичаєвість та обрядовість дубрівчан. За розповідями респондентів, сьомого липня дівчата одного сільського кутка вдень плели вінки, а ввечері виготовляли два «купайла»: одне деревце (вершок молодого ясена чи липи або гілку заввишки до півтора метра) прикрашали «свічками, вишнями, канфетами, цвітами разними», інше – кропивою і будяками. Справжнє «купайло» намагалися викрасти хлопці, але дівчата підкладали їм погане (з кропивою і будяками). Після торгів, ігор та виконання жартівливих пісень, які тривали біля «поганого деревця» на вигоні села чи в садку однієї з дівчат до тих пір, поки його не знищили (не порвали на шматки), молодь прямувала до річки Смолки, на побережжі якої продовжувала розважатися навколо «гарного купаила». Відтак дівчата запалювали свічки і поміщали деревце на воді, а також кидали в річку вінки, загадуючи свою долю. Щоби «купайло» плило у вертикальному положенні, нижній кінець його стовбура вдовбували у хрестовину із сосни. До речі, за місцевим звичаєм, під час походу до річки дівчата стежили за «прикрасами» на «купайлі»: якщо вони губилися або опадали «голлячки» деревця, то їх збирали і потім кидали у городець, щоб «гурки (огірки. – М. Г.) родили, в'язалися добре»¹¹.

Отож, сподіваємося, що публікація купальських пісень із села Дубрівка Баранівського району Житомирської області поживить наукове зацікавлення давньою за походженням календарною обрядовою поезією волинян, традиційно-побутовою культурою українців Волинського краю загалом.

1) Купайло, Купайло

– Купайло, купайло,
Де ти зимувало?
– Зимувало в лісі,
Ночувало в стрісі¹².

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

⁸ *Леся Українка. Купала на Волині // Леся Українка. Зібрання творів: У 12 т. – К., 1977. – Т. 9: Записи народної творчості. Пісні, записані з голосу Лесі Українки. – С. 9–29.*

⁹ *Дутныц N. Święto «Iwana Kupajła» na Wołyniu // Rocznik Wołyński. – Równe, 1934. – Т. III. – S. 435–442.*

¹⁰ Наші спроби опублікувати купальські пісні зі села Дубрівки в першій половині 80-х років, зокрема на шпальтах часопису «Народна творчість та етнографія», були невдалними саме з цієї причини. Замість них згодом світ побачили стисле повідомлення та низка обжинкових пісень (Див.: *Глушко М. Жнивварський обряд дівровчан // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 5. – С. 69.*)

¹¹ *Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.*

¹² *Пісню виконували під час обходу «купаила» навколо (Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.)*

2) Ой на Івана Купайлало (А)

Ой на Івана Купайлало
Там ластівонька купалася,
На бережечку сушилася,
Дівка Маруся журилася:
– Я ще рушничків не напрала*,
А вже Василька сподобала.
Я ще рушничків не наткала,
Йа вже Василька сподобала.
Я ще рушничків не вбілила,
А вже Василька полюбила.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'яничук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

Ой на Івана Купайлого (Б)

Ой на Івана Купайлого
Там ластівонька купалася.

Там ластівонька купалася,
На бережечку сушилася.

На бережечку сушилася,
Дівка Ганнуса журилася:
– Ще я рушничків не напрала,
А вже Іванка сподобала.

Ще настільничків не вбілила,
Йа вже Іванка полюбила.

Зап. 19 квітня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Наумівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.

Ой на Івана Купайлаго (В)

Ой на Івана Купайлаго
Там ластівонька купалася,
На бережечку сушилася,
Дівка Маруся журилася,
Що ще рушничків не напрала,
А вже Іванка вподобала.
І настільничків не вбілила,
А вже Іванка полюбила.
– Щоб ти, Іванку, пропав, пропав,
Як ти Марусі спати не дав,
Що вона ходить дрімаючи,
На пеньки ноги збиваючи.

На пеньки ноги позбивала,
На терен очі повиймала.
На терен очі повиймала,
А до череди сліпа гнала.

Зап. 16 червня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Невідомої Ганни Петрівни, 1932 р. н.

3) Ой там же за селом

Ой там же за селом,
Селом Дубровкаю.

Приспів:
Калино-малино,
Ягодо червона!*

Ой там же сіяло
Три місяці ясних.

Три місяці ясних,
Три парубки красних.

Один місяць ясний –
То Іванко красний.

Другий місяць ясний –
То й Степанко красний.

Третій місяць ясний –
То й Петрусьо красний.
Ой там же за селом,
Селом Дубровкаю.

Ой там же сіяло
Три зіроньки ясні.

Три зіроньки ясні,
Три дівоньки красні.

Одна зірка ясна –
То й Ганнуса красна.

Друга зірка ясна –
То й Любоуся красна.

Третя зірка ясна –
То й Лідуса красна.

Іванко з своєю
У поле й орати,
Взяв собі Ганнусю
Воли поганяти.

Степанко з своєю
Снопи молотити,
Взяв собі Любусю
Солому носити.

* Не напряла (авт.).

* Приспів після кожних двох рядків до слів «Іванко з своєю».

Питрусьо з своєю
Й у поле й косити,
Взяв собі Лідусю
Мантачку носити¹³.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

4) Ой на городі під вербою (А)

Ой на городі під вербою
Стоїть колодязь із водою,
А навкруг його обметано,
Ще й барвіночком обплетяно.

Ще й барвіночком обплетяно
Ще й васильками обтикано.

Ще й васильками обтикано
Ще й калиною й обсипано.

Ой там Іванко з торгом, з торгом:
– Йа з яким торгом? – З биндочками.

– Ой з яким торгом? – З биндочками.
– Ой з ким торгує? – З дівочками.

Усім дівонькам розпродує,
Свої Любусі дарма дає:

– Ой на, Любусю, та вбирайся,
Йди на Купайло подивися.

Йди на Купайло подивися,
Прийдеш з Купайла – розберися.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

Ой на городі під вербою (Б)

Ой на городі під вербою
Стояв колодязь із водою.

Ой навкруг його й обметано,
Ше й барвіночком й обплетяно.

Ще й барвіночком й обплетяно,
Ще й калиною й оптикано.

Ще й калиною оптикано,
Ще й васильками й обсипано.

Ой там Іванко с торгом, с торгом.
А з яким торгом? – З биндочками.

Ой з яким торгом? – З биндочками.
Ой с ким торгом? – Із дівочками.

Усім дівонькам розгордує,
Свої Ганнусі дарма дає.

Усім дівонькам червонії,
Свої Ганнусі ружовії.

Усім дівонькам ружовії,
Свої Ганнусі вишньовії.

Усім дівонькам вишньовії
Свої Ганнусі шовковії.

Ой на, Ганнусю, й уберися,
Йди на Купайло подивися.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

5) Ой на городі крокіс поріс (А)

Ой на городі крокіс поріс,
Забрав чорт хлопців, у ліс поніс.
Ой на городі крокосиця,
Забрав чорт хлопців та й носить.
Ой нехай носить, нехай знають,
Нехай купайла не ломають.
Наше купайло до місяця –
Нехай ті хлопці повісяться.
Наше ж купайло до зіроньки –
Нехай ті хлопці йдуть до віровки.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

Ой на городі крокіс поріс (Б)

Ой на городі крокіс проріс,
Ой взяв чорт хлопців та й у ліс поніс.

¹³ «Колись у нас, як що пісно співали, то дуже дивилися, хто кого любить. Ліда любить Олексу – співали Лідуся і Олекса, а Оля любить Кузьму, то співали Олі до Кузьми, а Женя любить Гимка – співали до Гимка і Жені. На любем'я можна [співати] – хто кого любить» (Зап. 20 січня 1982 р. від Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.).

Ой нехай несе, нехай знають,
Нехай купайла не ломають.
Наше купайло до місяця –
Нехай ті хлопці повісяться.
Наше купайло до зіроньки –
Нехай ті хлопці до воронки.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семешок Параски Антонівни, 1910 р. н.

6) Ой молодице молодая

Ой молодице молодая,
Ой вийди до нас на й улицю.
Ой вийди до нас на й улицю.
Та й розведи нам купайлищюю.
– Рада б, дівоньки, виходити,
Вам купайлищюю розводити.
В мене сви^круха ни матінка,
В мене сви^корко не батенько,
Та в комірочку зачинають,
Та й на й улицю не пускають.
Ой прочиню я кватирочку
Та й подивлюся на й улищюю.
Усі дівоньки ззаду ходять,
Мою зовицю вперед водять.
На її вінок з дроту, з дроту,
Щоб не дождала другого року.
На її вінок із шельвії,
Щоб не дождала до неділі.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семешок Параски Антонівни, 1910 р. н.

7) Не куй зозулю, дубрівчана

Не куй, зозулю, дубрівчана,
Бо тепер нічка Петрівчана.
Не куй так рано по дуброві,
Не буди мене молоді.
Бо в мене ненька не рідненька
Та й не пускає на юлоньцю.
Та й не пускає на юлоньку,
Та й зачинає в комірочку.
Одчиню я кватирочку
Та й подивлюся на юлоньку.
Й усі дівоньки в танок ідуть,
Мою зовицю вперед ведуть.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліді Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаніди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни,

1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

8) Ой з-за гори крामняної світає

Ой з-за гори крामняної світає,
Там Іванко кониченька сідлає.
Сідай, сідлай кониченька до свічки
Та поїдеш до Ганнусі протів нічки.
Прийжджаєм до Ганнусі й уночі –
Лежить наша Ганнуса на печи.
– Ой чого ж ти та Ганнусю така пишна,
Що ти вчора й на улицю не вийшла?
– Із вечора русу косу чиесала,
Йа в півнички черевички взувала.
До півнички черевички взувала,
То ж я вчора й на улицю ни застала.

Зап. 27 травня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліді Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Науміївни, 1916 р. н., Шульги Степаніди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н.

9) Ой на Івана, на Івана

Ой на Івана, на Івана
Вийшла Маруся гарно вбрана.
На неї люди заглядаються:
– А хто ж на неї старається?
Вийшов Іванко, обізвався:
– То я на неї постарався.
Ще ж буду лутше старатися,
Щоб було в іщо вбиратися.

Зап. 16 червня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Невідомої Ганни Петрівни, 1932 р. н.

10) В нашого Іванка

В нашого Іванка
Вишита сорочка:
– А хто ж йому вишив?
– Маруся дівочка.
Вишита сорочка
Чорними нитками,
Щоб його впізнати
Поміж парубками.
Вишита сорочка
Та все чорним шовком,
Щоб його впізнати
Між великим полком.

Зап. 16 червня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Невідомої Ганни Петрівни, 1932 р. н.

11) Йа горобчик до синички ходив

Йа горобчик до синички ходив,
 Йа синиці та пшеничку носив.
 Йа Іванко до Ганнусі ходив,
 Йа Ганнусі та гостинці носив.
 Йа в Іванка така думка була,
 Щоб Ганнуса його жінка була.
 Йа в Ганнусі такий розум був,
 Щоб Іванко її мужом був.

Зап. 26 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

12) Ой на городі біла глина (А)

Ой на городі біла глина,
 Ой за панича мати била.

Ой за панича мати била,
 Щоб я панича не любила.

Як же панича не любити,
 Як за паничом добре жити.

Ой не йти жати, не в'язати,
 Но по садочку походжати.

Но по садочку походжати,
 Мед-горілочку попивати.

Мед-горілочку попивати
 Та й черевички надівати.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семлюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

Ой на городі біла глина (Б)

Ой на городі біла глина,
 Ой за панича мати била.

Ой за панича мати била,
 Щоб я та панича не любила.
 Як же панича не любити,
 Як за паничом добре жити.

Ой не йти жати, ни в'язати,
 По холодочку походжати.

По холодочку походжати,
 Йа черевички й узувати.

Йа черевички
 Йа паничка: – Вже другі куплю.

Йа паничка: – Вже другі куплю.
 Йа батько каже: – Чорта зносиш!

А батько каже: – Чорта зносиш,
 ці мички носиш!

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

13) Ой у бору сосонка, й у бору (А)

Ой у бору сосонка, й у бору,
 Там буде Іванко комору.
 – Будуї, будуї, Іванку, комору
 Тонкою, високою й угору.
 Тонкою, високою й угору,
 Я проріжу вікенечка з-над двору,
 Щоб до мене соловейки залітали,
 Щоб мене раненько пробужали.
 Нащо тобі та Ганнусю соловейки,
 Єсть у тебе батенько рідненький,
 Йа він тебе та раненько ізбудить,
 Вийде на вулицю та й обсудить:
 – Чужі дочки-невісточки рано встають,
 А моя ледащиця та й ще спить.
 Як сонечко в вікенечко виграє,
 Тоді моя лядациця й устає.
 Як сонечко в вікенечко підбивається,
 Тоді моя лядациця й вмивається.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Наумівни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

Ой у бору, й у бору, й у бору (Б)

Ой у бору, й у бору, й у бору,
 Ой там ставить та й Іванко комору,
 Прорізує вікенечка з-над двору,
 Щоб до його соловейки залітали.
 Щоб до його соловейки залітали,
 Ой щоб його раненько пробужали.
 – Нащо тобі, Іванку, соловейки,
 Єсть у тебе батенько рідненький,
 Буде тебе та раненько будити,
 Буде тебе хорощенько учити.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

14) Ой у бору сосонка й стояла (А)

Ой у бору сосонка й стояла.
– Ой с ким же ти, Ганнусю, шлюб брала?

– Ой с тобою, та Іванку, с тобою,
А ти з ясною зорою.

– По чому ти, та й Ганнусю, й узнала,
Що ти мене зорою назвала.

– Ой по тобі, та Іванку, по тобі,
Що чорная шапочка на тобі.

Що чорная шапочка на тобі,
Золотая гривонька на коні.

Золотая гривонька на коні,
Срібная каблучка на руці.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсїївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулъги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсїївни, 1929 р. н.

Ой до бору сосонка стояла (Б)

Ой до бору сосонка стояла.
– Ой з ким же ти, Любусю, шлюб брала?

– Ой з тобою, Іванку, з тобою,
А ти з ясною зорою.

– По чому ти та, Любусю, познала,
Що ти мене зорою назвала?

– Ой по тобі, Іванку, по тобі,
Що чорная шапочка на тобі.

Що чорная шапочка на тобі,
Золотая каблучка на руці.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

15) Ой у бору сосоня, сосоня

Ой у бору сосоня, сосоня
Там упала Ганнуся з просоння.

Ой біжить Іванко та й рипитусе:
– Нихто теї Ганнусі не ратує!
Біжить Іванко та й плаче:
– Нихто цеї Ганнусі й не й опраче!

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсїївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулъги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсїївни, 1929 р. н.

16) Ой на городі на й отаві (А)

Ой на городі на й отаві
Шовком коники попутані.

– Ой ти, Ганнусю молодая,
Розпугтай коня вороного.

Розпугтай коня вороного
Йа с-під Іванка молодого.

– Як розпугаю – сама свого
Йа с-під Іванка молодого.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсїївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулъги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсїївни, 1929 р. н.

Ой на городі на й отаві (Б)

Ой на городі на й отаві
Шовком коники попутані.

– Ой ти, Марусю молодая,
Розпугтай коня вороного.

– Що вам, дівоньки, та й до цього?
Як розпугаю – сама свого.

Як розпугаю – сама свого
Та й з-під Василька молодого.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

17) Ой на річці та на дощичці

Ой на річці та на дощичці
Там Ганнуся та полощиться,
Полощиться й умивається,
Біле личко витирається.

Не так личко, як ти сама,
На папері написана.
На папері, на бумазі,
Люблю тебе в кожнім разі.
На папері, на листочку,
Чорні брови на шнурочку.

Зап. 26 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Шулги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

18) Щоб ти, Іванку, пропав, пропав

Щоб ти, Іванку, пропав, пропав,
Що ти Ганнусі спати не дав.

Он вона ходить дримаючи,
На пеньки ноги збиваючи.

На пеньки ноги позбивала,
На терен очи повиймала.

На терен й очи повиймала,
Як до череди сліпа гнала.

Як до череди сліпа гнала,
Свого Іванка не познала.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

19) Ой чие то жито

- Ой чие то жито,
Колос похилився?
- То того Іванка,
Що ще не женився.
- Ой чие то жито,
Колосок опадає?
- То того Іванка,
Що жінки не має.
- Ой чие то жито,
Що довгії гони?
- То того Іванка,
Що чорнії брови.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

20) Скакала жабка понад просом

Скакала жабка понад просом,
Біжить Іванко з довгим носом.
- Підожди, жабко, загнудяю,
Свою Ганнусю й одвідаю.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни, 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Максимович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шулги Степаниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрівни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н., Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

21) Ой на городі лопух, лопух

Ой на городі лопух, лопух,
Ой взяв чорт хлопців - живіт опух.
Ой нехай пухне, нехай знають,
Нехай Купайла не ломають.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

22) Покладу я кладочку вербову

Покладу я кладочку виербову.
- Час, пора, дівоньки, додому.
Хоч час, хоч не час - не пора,
Йа вже наша Ганнуся молода.
Ой з-за сонця дружечки, з-за сонця,
Бо приїде Іванко з-за сонця,
Йа привезе віночка-гостинця.
- Носи, носи здоровенька, доноси,
Йа ввечері дружечкам віддаси.
Вони твого віночка розірвуть,
Тоді тебе дрібні сльози й обіллють.

Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918 р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Параски Антонівни, 1910 р. н.

23) Вийду за ворота

Вийду за ворота -
Стоїть місяць в крузі.
Ой я й не журуся,
А серденько в тузі.
Ой я й не журуся,
Здається, не плачу -
Болить голівонька,
Що й світа не бачу.
Болить голівонька,
Ничим зав'язати,

Далеко до роду,
 Никим наказати.
 Зв'язу голівоньку
 Шовковим платочком,
 Накажу родині
 Сивим соклочком.
 Шовковий платочок
 Голівки не зв'яже,
 Сивий соклочок
 Родині не скаже.

Зап. 16 червня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну
 Житомирської обл. від Невідомої Ганни Петрівни,
 1932 р. н.

24) Вирву з рожі квітку (А)

Вирву з рожі квітку
 Та й пуцу на воду.
 Пливе з рожі квітку
 Йа ж до мого роду.

Плила з рожі квітка
 Та й на воді стала.
 Вийшла мати з хати
 Квіточку споймати.

– Десь ти ж, моя доню,
 Три роки лежала,
 Що ця з рожі квітка
 На воді зов'яла.

– Не лижала, мамцю,
 Ни дня, ни години –
 Попалася в руки
 Невірній дружині.

Ни лежала, мамцю,
 Ни дня, ни ночі,
 Попалася в руки –
 Виплакала очі.

Коли б же ти знала,
 Яка мені біда,
 То ти б переслала
 Горошину хліба.

Піду до комори –
 Ни хліба, ни соли:
 – Ой викупи, мамцю,
 Из цієї неволі.

– Не викуплю, доню,
 Бо не маю грошей,

Оце тобі, доню,
 Кавалер хороший.

Не викуплю, доню,
 Бо не маю звідки,
 Оце тобі, доню,
 Дівочії смішки.

Не викуплю, доню,
 Бо не маю за що,
 Оце тобі, доню,
 Гарний та ледащий*.

Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну
 Житомирської обл. від Миколайчук Ліди Мойсіївни,
 1927 р. н., Срібнюк Ярини Науміївни, 1922 р. н., Мак-
 симович Євгенії Іванівни, 1916 р. н., Шульги Степа-
 ниди Миколаївни, 1921 р. н., Карпенко Марії Петрів-
 ни, 1914 р. н., Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.,
 Рожок Ольги Мойсіївни, 1929 р. н.

Вирву з рожі квітку (Б)

Вирву з рожі квітку
 Та й пуцу на воду:
 – Пливи з рожі, квітко,
 Йа з дому в дорогу.
 Плила з рожі квітка
 Та й на воді стала.
 Вийшла мати з хати –
 Квіточку познала.

– Десь ти, моя доню,
 Слабая лежала,
 Що ця з рожі квітка
 На воді зов'яла.

– Ни^е ли^ежала, мамцю,
 Я ни дня, ни ночі,
 Не викуплю, доню,
 бо не маю гроший,
 Оце тобі, доню,
 Кавалір хороший.

Попалася в руки –
 Виплакала й очі.

Ни ли^ежала, мамцю,
 Ни дня, ни години,
 Попалася в руки
 Невірній дружині.

Піду до комори –
 Не хліба, не соли:

* Пісню виконували тоді, як пускали «купаило» на воду (Зап. 20 січня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівсько-
 го р-ну Житомирської обл. від Іванчук Ганни Дмитрівни, 1929 р. н.).

– Ой викупи, мамцю,
Із цієї неволі.

– Ние викуплю, доню,
Бо не маю за що,
Оце тобі, доню,
Кавалер ледащій.

*Зап. 21 лютого 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну
Житомирської обл. від Марчук Люби Антонівни, 1918
р. н., Лук'янчук Ганни Яківни, 1919 р. н., Семенюк Па-
раски Антонівни, 1910 р. н.*

Вирву з рожі квітку (В)

Вирву з рожі квітку
Та й пуцу на воду:
– Пливи з рожі, квітка,
Аж до мого роду.

Плила з рожі квітка
Та й на воді стала.
Вийшла мати з хати,
Квіточку впізнала.

– Десь ти ж, моя доню,
Три роки лежала,
Що ця з рожі квітка
На воді зов'яла.

– Не лежала, мамцю,
Не дня й не години –
Попалася в руки
Невірній дружині.

Не лежала, мамцю,
Я не дня й не ночі,
Попалася в руки –
Виплакала очі.

Піду до комори –
Не хліба й не солі:
– Ой викупи, мамцю,
Із цієї неволі.

– Не викуплю, доню,
Бо не маю за що,
Оце ж тобі, доню,
Гарний та ледащій.

Не викуплю, доню,
Бо не маю звідки,
Оце ж тобі, доню,
Чужі заробітки.

Не викуплю, доню,
Бо не маю звідки,
Оце тобі, доню,
Дівочії смішки.

*Зап. 16 червня 1982 р. в с. Дубрівка Баранівського р-ну
Житомирської обл. від Невідомої Ганни Петрівни,
1932 р. н.*

Нові книги

Українська фольклористика. Словник-довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 448 с.

Це перший в Україні словник-довідник про національні скарби усної народної словесності (фольклор) із поясненням фольклористичної, етнографічної, етномузикологічної та культурологічної термінології, довідками про етнографічні регіони, жанри фольклору, українознавчі наукові центри й осередки, визначні видання скарбів українського фольклору. Словник-довідник як підручна книга конче потрібний науково-педагогічним, культосвітнім працівникам, учителям, журналістам, студіюючій молоді у вищій і середній школах, широкому колу читачів, які бажають збагатити себе знаннями про традиційну народну культуру і музично-поетичне мистецтво. Авторський колектив словника, куди ввійшли досвідчені та молоді фахівці зі Львова, Києва, Луцька та інших міст, прагнули дати читачеві «не засушений академізмом термінологічний лексикон, а хай невеликий маяк із яскравим пульсуючим променем для орієнтації у просторах живого, динамічного, проречистого дивослова українського народу».

